

ATT SPRÅKINRIKTA EN
UNDERVISNINGSMILJÖ
SITS-KONGRESS 181013

MARIA RUBIN

UNIVERSITETSADJUNKT I SPECIALPEDAGOGIK VID HÖGSKOLAN
KRISTIANSTAD, DOKTORAND MALMÖ UNIVERSITET

VAD UTGÅR VI IFRÅN?

VAD VILL VI GÖRA?

HUR KAN VI GÖRA?

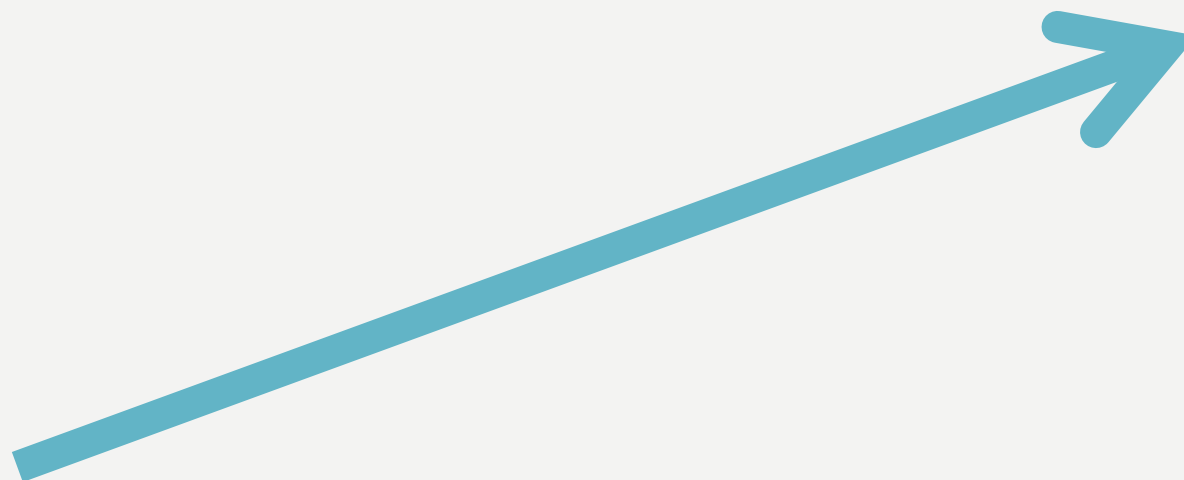
.....TILLSAMMANS

EN DUBBEL UTMANING EN HETEROGEN GRUPP ELEVER

Vilka kunskaper och färdigheter behöver vi professionella för att tillgodose våra elevers behov?

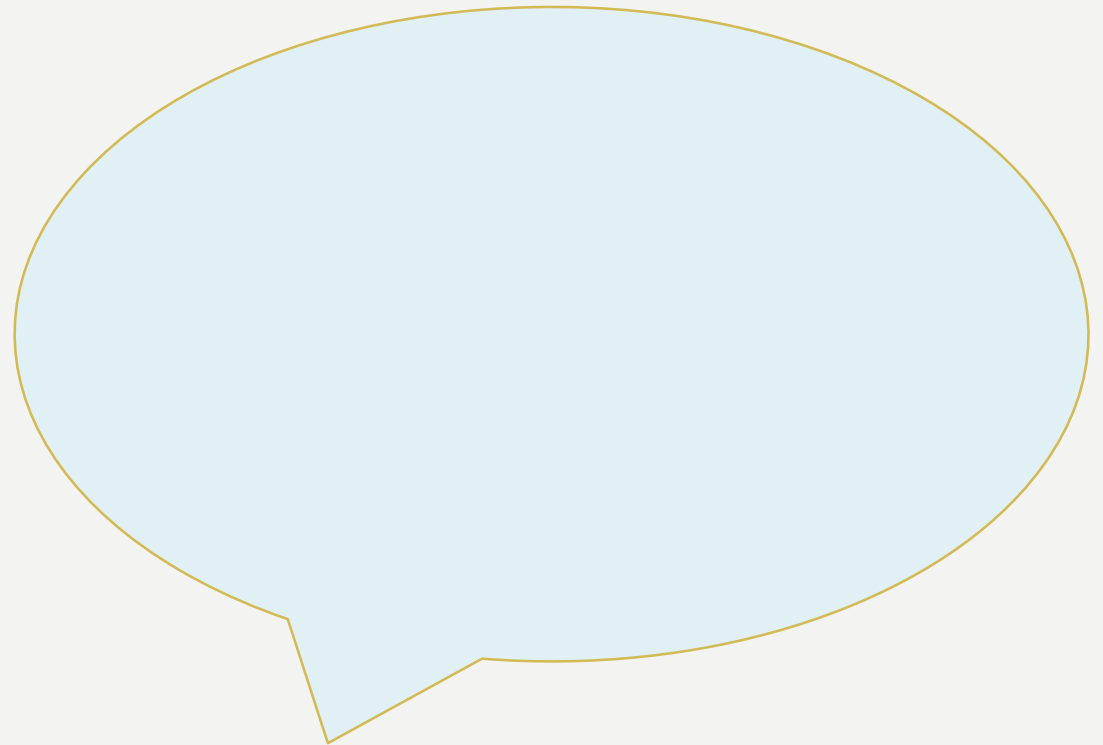
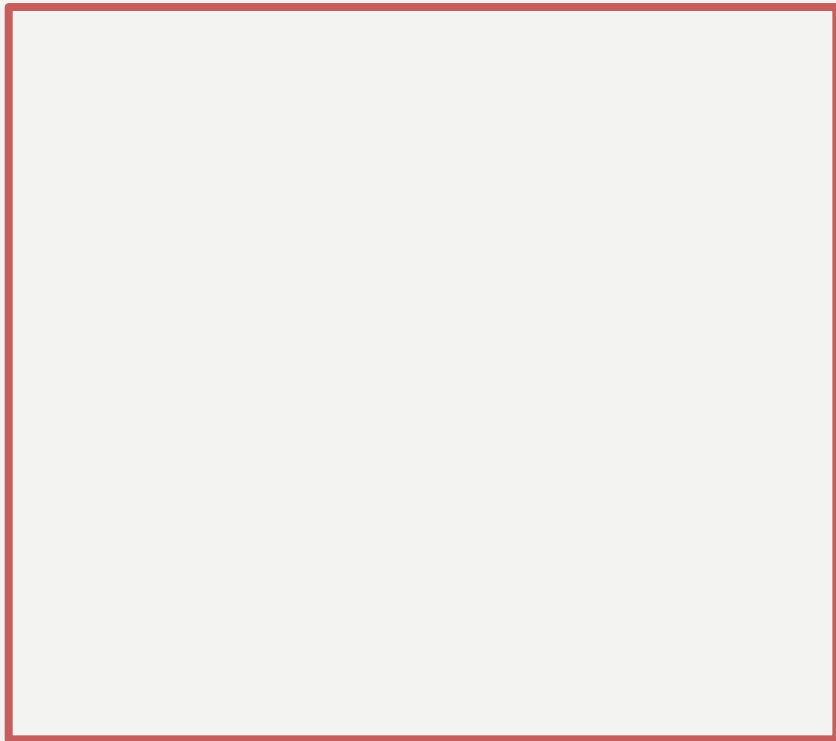
(Timperley, 2013)

”såväl forskningen som den politiska mittfåran är enig om att samtidiga satsningar på modersmål, ämneskunskaper och svenska är varandras komplement och inte uteslutande enheter” (Bunar, VR, 2010 s 71).

Bas- utbyggnad
från vardagsspråk
till skolspråk

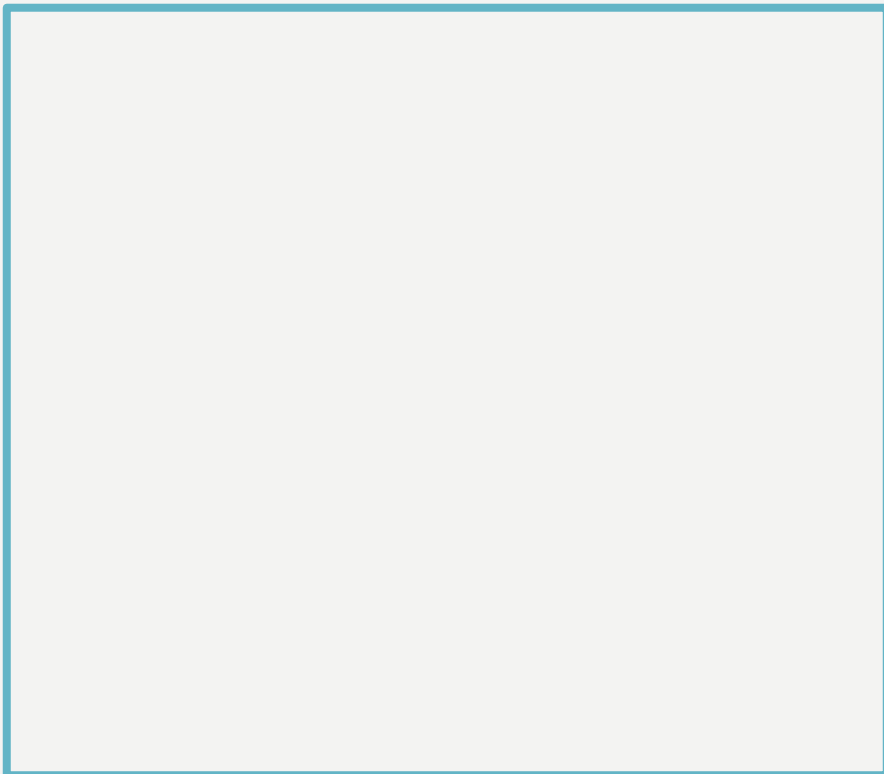
VILKA ÄR DE FRÄMSTA SKILLNADERNA?

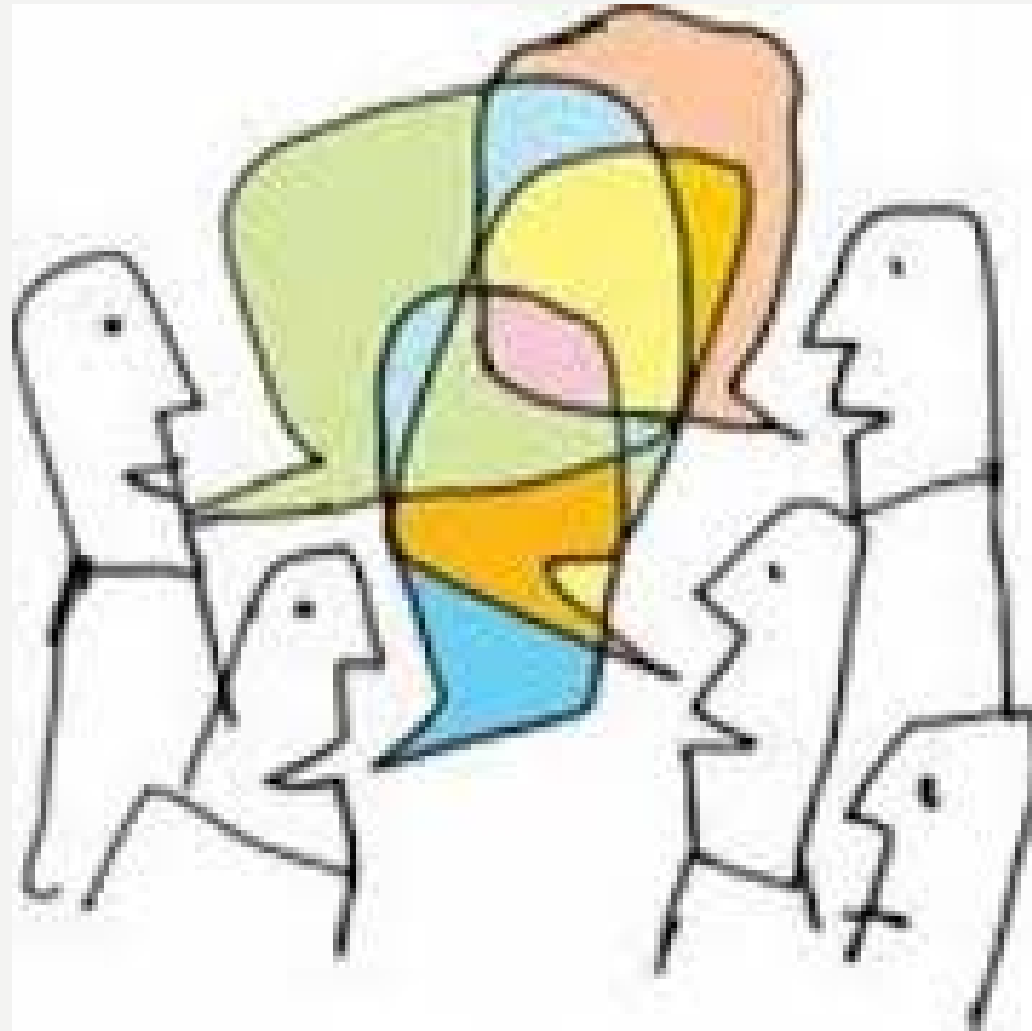

HUR KAN DET SE UT?

HUR SKULLE DU FÖRKLARA FÖR ETT BARN?

(GIBBONS, 2006)

Examensmål för olika nationella program

Samhällsvetenskapsprogrammet...

”Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga att skriva, läsa, tolka och förstå olika typer av texter inom utbildningens olika kunskapsområden. Eleverna ska också ges möjlighet att uttrycka sig i varierande skriv- och talsituationer på framför allt svenska och engelska”

(3.1.7, Skolverket, 2011, s. 49)

Vård och omsorgsprogrammet

”Utbildningen ska utveckla elevernas förmåga till muntlig och skriftlig kommunikation eftersom det skapar en grund för ett gott samarbete samt för att kunna ge korrekt och komplex information till patienter”

(Ur 3.12, Skolverket, 2011, s. 49)

En ämnesundervisning som
är både språk och
kunskapsutvecklande

En undervisning som
ger explicit stöttning

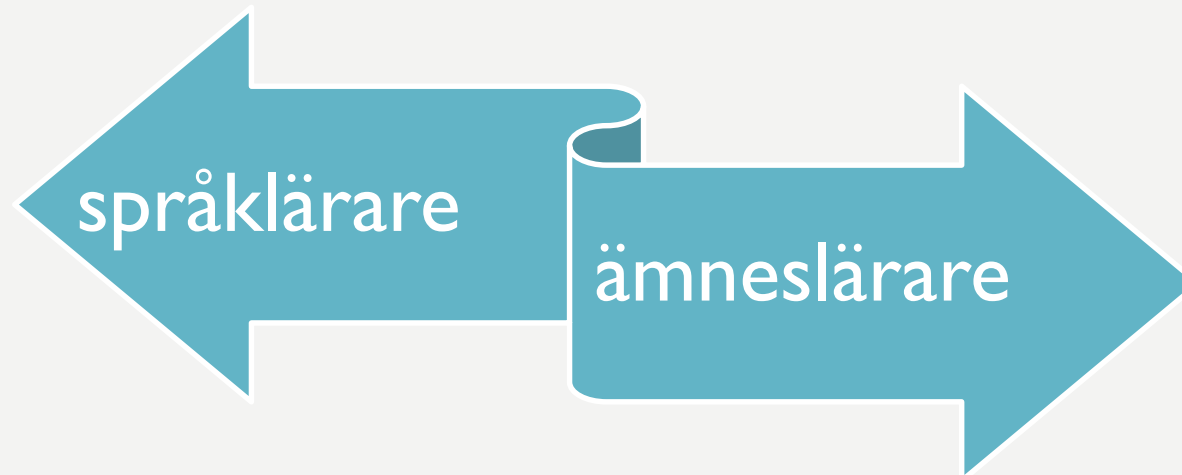
Vad efterfrågas?

En undervisning som är
gynnsam för *alla* elever men
nödvändig för flerspråkiga
elever

SKILLNADER MELLAN LÄRARE EXPERTER I SPRÅK - OCH EXPERTER I ÄMNESSPRÅK

- Vem ska göra vad?

Exempel.

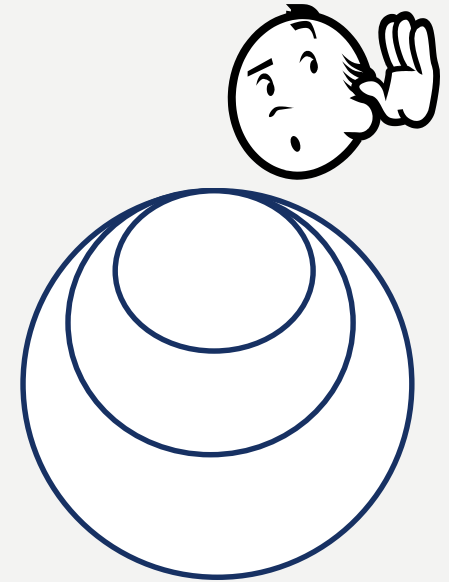
- Didaktiska broar...!

FRÅN IMPLICIT TILL EXPLICIT...

- **Genrepedagogik – cirkelmodellen**
(Halliday, 1985)
- **Språkinriktad ämnesundervisning**
(Hajer och Meestringa, 2014)
- **Explicita lässtrategier**

Betydelsen av tanketid....att sakta ner samtalet
”creating space for learning”
(Walsh, 2011)

Öppna frågor, inledningsfraser- be eleven omformulera sig,
visa vilja att förstå
(Gibbons, 2002)

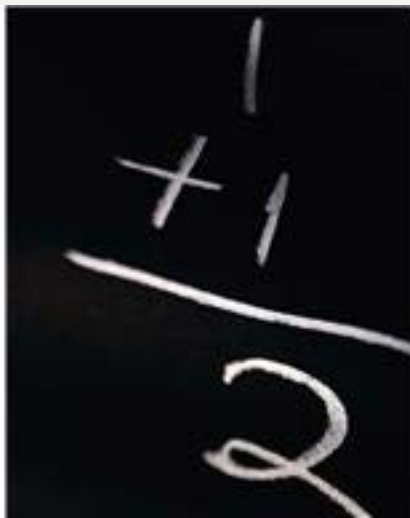

Berätta vad du har lärt dig
Berätta vad du har gjort
Vad kom du fram till
Vad vill du berätta för oss
Vad tyckte du var mest
intressant

Kan du upprepa det där?
Jag förstår inte riktigt, kan du
berätta det där en gång till
Berätta lite mer
Vad menar du
Kan du förklara igen

(Gibbons, 2002, s. 65)

VAD UTMÄRKER ETT ÄMNESSPRÅK?

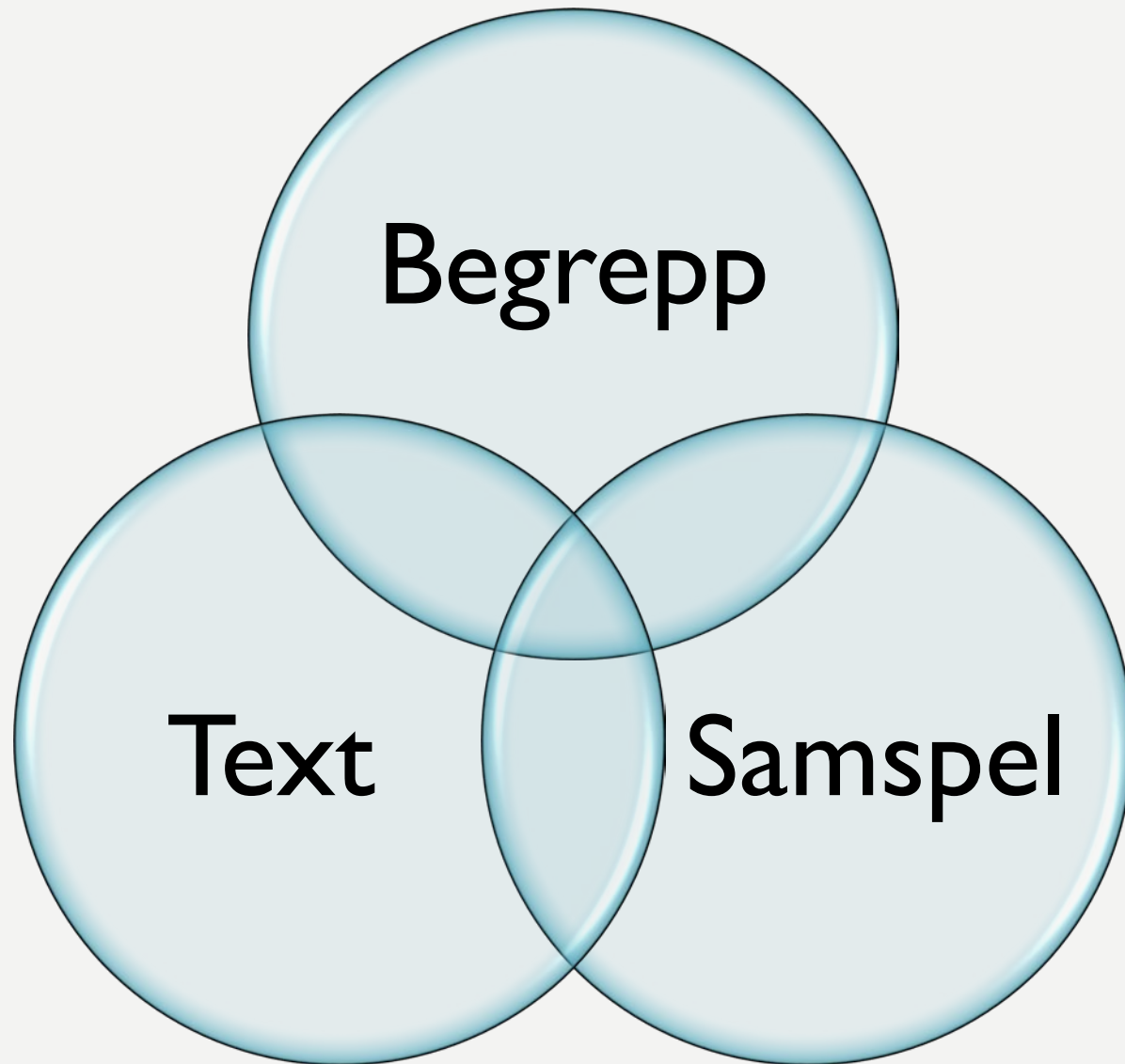
Vad kännetecknar en språkinriktad ämnesundervisning?

- Att lära i kontext...
- Att lära i interaktion....
- Att lära med språklig stöttning.....

(Hajer & Meestringa, 2011;2014)

Vad utmanar mest?

Begrepp

Text

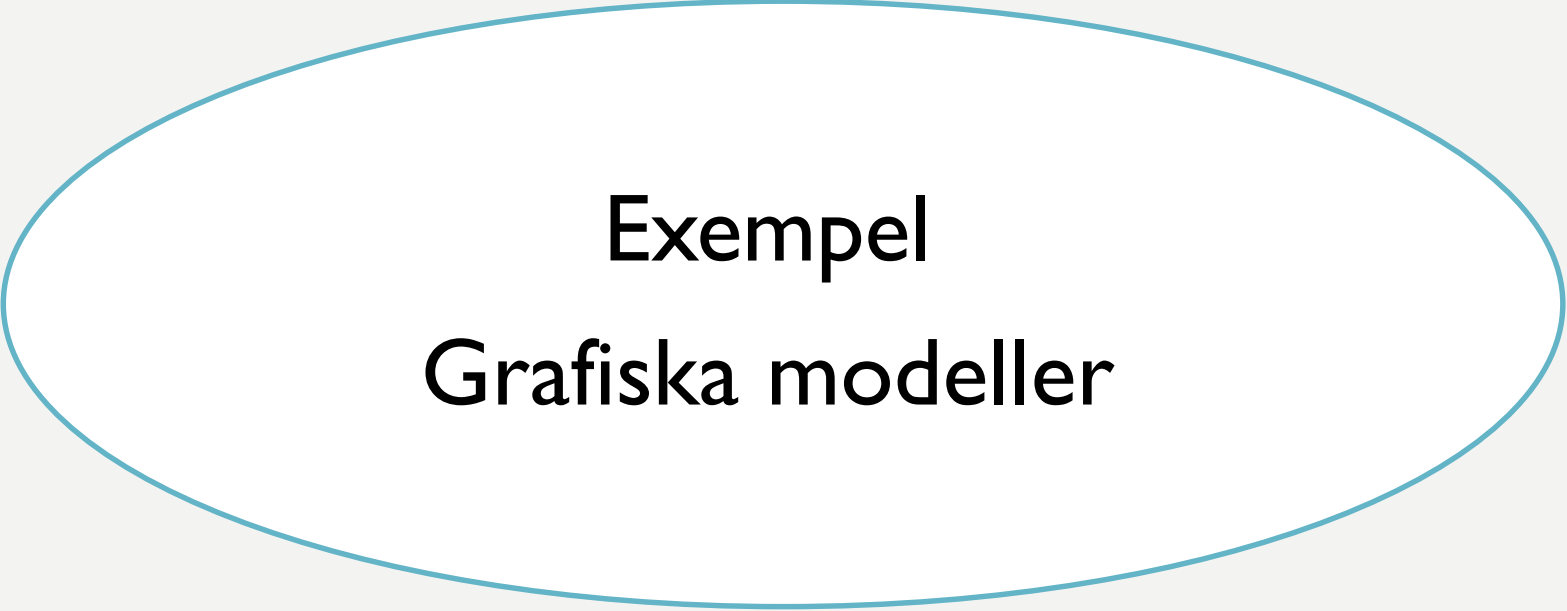
Samspel

EXEMPEL BEGREPP....

Begrepp

Exempel
Grafiska modeller

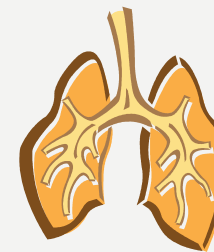
ORD OCH BEGREPP SOM MER ÄN ORD OCH BEGREPP....

Hur arbetar vi med ord och begrepp så att eleven får....

- Möjlighet att uttrycka samband.
- Använda begreppen – först muntligt sedan skriftligt.
- Omformulera sig.
- Visuellt stöd.

Bas- utbyggnad jmf vardagsspråk- skolspråk

Lite stöttning

Skolans språk

Mycket kontext

Lite kontext

Vardagsspråk

Hög stöttning

(Cummins, 2000; Hajer & Meestringa, 2014)

EXEMPEL PLANSCH

EXEMPEL- TÄNKA OM SITT EGET LÄRANDE

Text

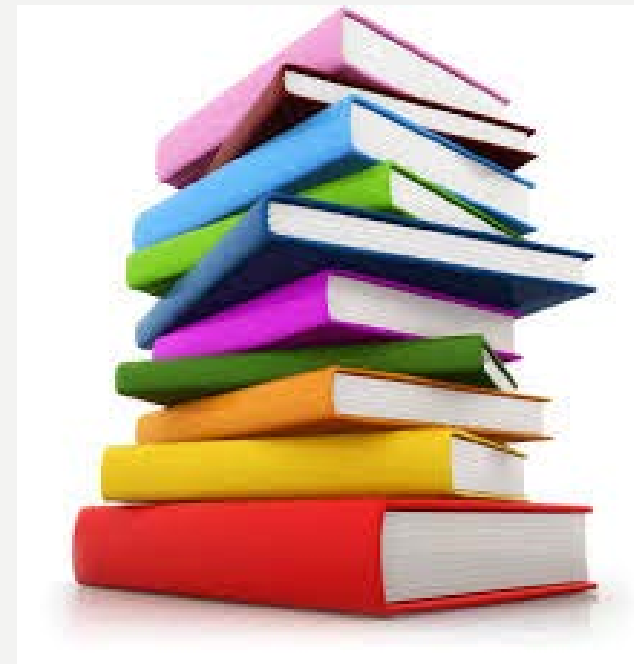

Samordna *hur*
läsning sker

Pedagoger...eller
elever

Exempel
läroboksspråk
Medicin

NEDÅTGÅENDE SPRÅKSPIRAL – ”SKELETONIZING CONTENT”

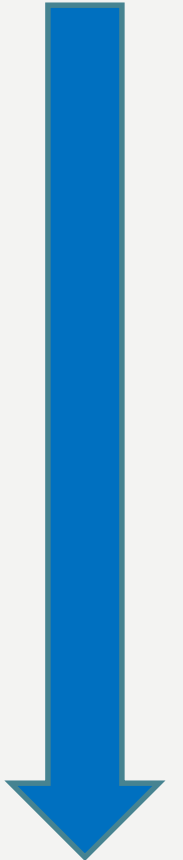
(HAJER, 2005)

Läraren tar över
taltid

Interaktionen
minskar

Förenklar och
förkortar texter

Låter inte eleverna
producera egna
texter

SPRÅKSTÄRKANDE LÄSNING

- Att bygga upp en
kontext...förkunskaper

- Aktiviteter före- under- efter
läsning

Att läsa mellan och bortom
raderna- Att stödja (för)förståelse

EXEMPEL – AGERA MODELL

EXEMPEL SAMSPEL....

Samspel

ARBETA I GRUPP

PLANERA FÖR SAMSPEL

Elev- Elev
SMÅ-
GRUPPER

Elev –Elev
PARVIS

Elev-
lärare
HELKLASS

TILLIT I UNDERVISNINGEN?

KOLLEGIALT LÄRANDE...TILLIT TILL
VARANDRA

TACK!